

פרשת בראשית

א א בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ: בְּרֵאשִׁית בָּרָא
 אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ: בְּקִדְמִין בָּרָא יְיָ יֵת שְׁמַיָּא וְיֵת אָרְעָא: ב וְהָאָרֶץ
 הִיְתָה תְהוֹ וְכָהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת
 עַל־פְּנֵי הַמַּיִם: וְהָאָרֶץ הִיְתָה תְהוֹ וְכָהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים
 מְרַחֶפֶת עַל־פְּנֵי הַמַּיִם: וְאָרְעָא הוּת צְדִיא וְרִיקְנִיא וְחֹשׁוֹכָא פִּרְשׁ עַל אֲפִי תְהוּמָא וְרוּחָא
 מִן קְדָם יְיָ מְנַשְׁבָּא עַל אֲפִי מַיָּא: ג וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי־אוֹר: וַיֹּאמֶר
 אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי־אוֹר: וַאֲמַר יְיָ יְהִי נְהוּרָא וְהוּהָ נְהוּרָא: ד וַיֵּרָא אֱלֹהִים
 אֶת־הָאוֹר כִּי־טוֹב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ: וַיֵּרָא
 אֱלֹהִים אֶת־הָאוֹר כִּי־טוֹב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ: וַחֲזָא יְיָ יֵת נְהוּרָא
 אֲרִי טָב וְאֶפְרֹשׁ יְיָ בֵּין נְהוּרָא וּבֵין חֹשׁוֹכָא: ה וַיִּקְרָא אֱלֹהִים אֶת הַיּוֹם

רש"י

אחת, כמו כי לא סגר דלמי צטני, ולא פירש מי הסוגר, וכמו
 ישא את חיל דמשק, ולא פירש מי ישאלו, וכמו אם יחרוש צנקרים
 ולא פירש אם יחרוש אדם צנקרים, וכמו מגיד מראשית אחרית
 ולא פירש מגיד מראשית דבר אחרית דבר. אם כן, תמה על
 עצמן, שהרי המים קדמו, שהרי כתיב ורוח אלהים מרחפת על
 פני המים, ועדיין לא גילה המקרא, כסדר הקודמים והמאחרים
 כלום, בריאת המים ממי היתה, הא למדת, שקדמו המים לארץ,
 ועוד שהשמים מאש ומים נבראו, על כרחך לא לימד המקרא
 בסדר המוקדמים והמאחרים כלום: ברא אלהים. ולא נאמר
 ברא ה', שבתחלה עלה במחשבה לבראתו צמדת הדין, וראה
 שאין העולם מתקיים, והקדים מדת רחמים ושפתה למדת הדין,
 והיינו דכתיב ציוס עשות ה' אלהים ארץ ושמים: (ב) תהו
 ובהו. תהו, לשון תמה ושמונו, שאדם תהיה ומשומם על
 צהו שצה: תהו. אשטורדישון' בע"ז: בהו. לשון ריקות ואדו
 (צס"א אינו): ע"פ פני תהוום. על פני המים שעל הארץ:
 ורוח אלהים מרחפת. כסא הכבוד עומד באויר ומרחף על
 פני המים ברוח פיו של הקדוש ברוך הוא וצמאמר, כיונה
 המרחפת על הקן, אקובצט"ר בע"ז: (ד) וירא אלהים את
 האור כי טוב ויבדל. אף צה אנו צריכים לדברי אגדה,
 ראהו שאינו כדאי להשתמש בו רשעים והבדילו לצדיקים לעמיד
 לצא. ולפי פשוטו, כך פרשהו, ראהו כי טוב ואין נאה לו ולמושך

(א) בראשית. אמר רבי יצחק, לא היה צריך להתחיל את
 התורה אלא מהחודש הזה לכם, שהיא מנחה ראשונה שנצטוו
 בה ישראל. ומה טעם פתח בצבראשית, משום (מהלים ק"א) כח
 מעשיו הגיד לעמו למת להם נחלת גוים, שאם יאמרו אומות
 העולם לישראל לטעים אתם שכבשתם ארצות שצעה גוים, הם
 אומרים להם כל הארץ של הקדוש ברוך הוא, היא. הוא בראה
 ונתנה לאשר ישר בעיניו, וצטונו נתנה להם, וצטונו נטלה מהם
 ונתנה לנו: בראשית ברא. אין המקרא הזה אומר אלא
 דרשני, כמו שדרשוהו חכמינו וצרונו לצרכה, שצביל המורה
 שנקראת (משלי ט) ראשית דרכו, וצביל ישראל שנקראו (ויחיה ב)
 ראשית מצואתה, ואם באת לפרשו כפשוטו, כך פרשהו, בראשית
 בריאת שמים וארץ, והארץ היתה תהו וצהו וחסך וגו', ויאמר
 אלהים יהי אור, ולא צא המקרא להורות סדר הבריאה, לומר
 שאלו קדמו, שאם צא להורות כך, היה לו לכתוב בראשונה ברא
 את השמים וגו', שאין לך ראשית במקרא שאינו דבוק למיבה
 שלאחריו, כמו בראשית ממלכת היוקים, ראשית ממלכתו, ראשית
 דגן. אף כאן אתה אומר בראשית ברא אלהים את השמים
 וגו', כמו בראשית בראו, ודומה לו תחלת דבר ה' בהושע, כלומר
 תחלת דבורו של הקדוש ברוך הוא, בהושע, ויאמר ה' אל הושע
 וגו'. ואם תאמר להורות צא, שאלו תחלה נבראו, ופירושו בראשית
 הכל ברא אלו, ויש לך מקראות שמקצרים לשונם וממעטים מיבה